

A tanítók önképzésének is némi lendületet ohajtván adni, tanítói értekezletet — nálunk papi értekezlettel kapcsolatosan — szerveztünk. Ez évenként kétszer tartatik az összes tanítók és a szakbizottság tagjai jelenlétében, rendszeren a téli quindena és a nyári partialis bevégeződése után. Itt rendszeren két tanító, előleges meghagyás folytán, mintatanítást tart, valamely, a tanügyi bizottság által kijelölt tárgyról, ezen tanítást a tagok egyenként megbírálják, melynek bevégeződése után, elnök a bírálatok alapján illetőknek szakszerű utasítást ad. Felolvasás is tartatik valamely napirenden levő tanügyi kérdéstről, mely hasonlólag megbíráltatik.

Végül, hogy már mindent elősoroljak, mit a felforgó tárgy tekintetében követünk, azt is megjegyzem, hogy tekintettel egyházaink szegénységére, a tanügyi bizottság tagjai kölcsönösen élelmezik egymást oly módon, hogy a tanügyi gyűlések rendre valamelyik bizottsági tag lakhelyén tartatnak, kinek szives vendégszeretetéet vesszük igénybe. Az igaz, hogy nem csekély fáradsággal járó működésünk e szerint némi anyagi áldozatot is igényel tőlünk, de azt szivesen meghozzuk a tanügyi érdekében, annyival is inkább, mert azt tapasztaltuk, hogy ily módoni gyakoribb találkozásaink közérdekeink előmozdítására is jótékonyan folynak bé, a mellett, hogy az édes baráti viszonynak is ápolói.

Azt hiszem, ezekben lehető részletességgel kifejeztem tanügyi bizottságunk misszióját, s ezen misszióban való eljárásunkat, melyet a leg-összintébben ajánlhatok szives figyelmébe Torda-Ar. körnek is.

Közi

Sándor Gergely
a szakbizottság jegyzője.

A MAROSKÖRI VIZSGÁLATRÓL.

A maroskőri unitárius egyházi vizsgálószerk, a nálunk szokásos időben — november második felében — a járhatatlan utak s korán beállott rendkívül zordon tél miatt az 1879-ik évre vonatkozó munkálkodását nem hajthatván végre, érdemes t. esperesünk öregségi gyengélkedése miatt közre nem működhetvén, köri igazgató Györfi Sándor és alólírt köri jegyző által január 28-ától február 15-ig hajtattott végre. A szerzett tapasztalatokat s tett intézkedéseket az alábbiakban van szerencsém jelezni:

1. A vallás-erkölcsi élet körünkben a hajdani buzgó vallásosság-hoz képest csökkent ugyan, de a hívek belső erkölcsössége meg nyugtató; de vannak külső nyilvánulások, melyek aggodalmat kelthetnek.

A vallásos buzgóság kedvező jelei gyanánt jegyezhetni ugyanis, hogy jobbágyfalvi fiók egyházközségünkben özv. Balog Mártonné Antalfi Zsuzsánna a templom építésére az egyházközsegek, mint magánosok, különböző czélokra szép összegeket ajándékoztak, a kebli pénztárakba ajándékképen 82 frt gyűlt be, több helyütt a templomokban és egyházi

épületeken építkezések tétettek; de tagadhatatlan, hogy a különben gyéren jelentkező vadházasságok mellett, melyekre nézve a szükséges intések és útasítások megadattak s népünkre mindinkább nehezedő nyomasztó terhek következtében békétlenség mutatkozik fekete pont gyanánt egyházi életünkben.

A békétlenség első sorban abban nyilvánul, hogy a hivek a kepefizetést hajlandók elodázní, mivel a többi terhek közt ez alól vélik legkönnyebben kibuvhatni. Innen van aztán, hogy ha a szegény belső emberek a különben is minőségben és mennyiségben felényire lepadott képét sürgetik, felhajtását kéri: szivteleneknek, lelketleneknek kiáltanak ki s készen van azonnal az elégületleneknek felsőbb helyen való panasza ellenök. Merem állítani, hogy a fennen hangoztatott vallástalanságnak, közönynek egyik főoka lelkészeink és tanítóink díjazásának különös rendszere, mely szerint az a hallgatók állapotjához képest többféle változás alá jöhet s be szolgáltatása ma már mintha kicsinált alkalmul szolgálna igen sok esetben a belső ember és illető hallgatója közötti jó viszony kérdéssé tételére. Tehát sem különösen az öreg vagy az ifju papok, sem pedig önmagukban a világiak, mint ez a „Prot. E. és Isk. Lapban“ vitatódik, okai a vallástalanságnak és közönynek, hanem egyfelől e rendszer, másfelől pedig az élet nyomasztó terhe, korunk zsarnoki anyagias irányzata, mely a léleknek időt s módot is alig enged magasabb szárnyalásra.

2. Templom, egyházi épületek kijavittattak, jelesen Szent-Lászlón és Szabédon, hol egy diszes csarnokot építettek és egy új, Pozdech-féle felszerelésű 196 kgramm súlyu, 400 frt értékű harangot vettek.

3. Iskoláinkban a tanítás rendesen foly; minthogy a községi iskolai vizsgákon a vallástanítás tekintetbe nem vétetik, útasításul lett adva, hogy ily községekben a rendes vizsga előtti vasárnapon a presbyterium s érdekelt hitrokonaink jelenlétében a vallásból tartsanak ünnepeyes vizsgát.

4. Az egyházközségek pénzkezelésére vonatkozólag örömmel jegyezhetem meg, hogy az adóslevelek vizsgálata nem adott, nem is kívánt akkora munkát, mint a mult alkalommal.

A mi pedig a számadásokat illeti, a mult évi köri közgyűlés ama határozata, hogy egyöntetűség és rendszeresség tekintetéből azokhoz napló és számadási ivec nyomassanak s ezek szerint történjék a számadások készítése — teljesevésbe ment. Előbb azonban ez ivec 68 frt összegig annyi mennyiségben lettek nyomatva, hogy 30–36 évig elégségesek legyenek s egyszersmind irt összeggel az egyes egyházközségek helyben maradó ivec könyv alakban be is köttettek. Tehát már az 1879-ik éven kezdve a v. szék jkönyve mellékletei képen 19 egyházközség számadását napló melléklettel együtt, három-három példányban — egyiket az egyházközség, másikat a köri, harmadikat az e. k. tanácsi levéltár számára keblileg elkészítve, bevette, megvizsgálta s a szükséges záradékkal ellátta. A napló egyszertűen a napi bevételek és kiadások feljegyzésére szolgál. A számadás megismertetésüül pedig álljon itt maroskőri egyházközségeink 1879-ik évi számadásainak összezett eredménye:

Napló tételszámai

I. Bevétel:

	frt.	kr.
a) Az 1878-ik év nov. 11-én maradt készpénz	519	85
b) Kamatokból	2163	33
c) Földhaszonbérből	300	71
d) Házbér- s malomhaszonbérből	899	—
e) Korcsmajogból	41	83
f) Erdő gyapjából	1625	69
g) Borból	2	40
h) Gabonaterményből	300	3
i) Magtárból	—	—
j) Tőkéből	675	64
k) Ajándék- s alapítványokból	82	48 ¹ / ₂
l) Fekvéség eladásából	—	—
m) Kölcsönzésből	205	23
n) Vegyesekből	503	85
	<hr/>	
Összesen	7320	04 ¹ / ₂

II. Kiadás:

a) Templomra s hozzátartozóira	858	17
b) Lelkészi lakra, telekre	314	25
c) Tanítói lakra, telekre	133	42
d) Iskola épületére	113	19
e) Iskola belső szükségeire	19	14
f) Fizetésekre: lelkésznek	599	71
tanítónak (énekvezér)	169	21
gondnoknak (pénztárnok)	243	75
harangozónak	43	—
g) Állami adóba	461	88
h) Nyugdíjalapokba	114	43
i) Tűzkár rovatába	58	50
j) Köri közgyűlés és vizsgálószerk (és zsinat) költségeibe	113	85
k) Tőkésítésre (kötlevel, takaréktár, értékpapírok)	1693	23
l) Fekvéség vásárlásra	—	—
m) Ajándékba	95	50
n) Kölcsön törlesztésre	758	80
o) Vegyésekre	526	26
	<hr/>	
Összesen	6316	33

Szembesítve a bevétellel 7320 04¹/₂
a kiadást 6316 33

Marad készpénz 1003 71¹/₂
1879-ik évre volt tőke 30668 28
Szaporodás egészen új tőkésítéssel 1574 84

Maradt vagyonkészlet 33246 83¹/₂

III. Vagyonkészlet elemzése.

Sorszám.		frt	kr.
1.	Köztőke: a) magán kötelezvényben . . .	24504	83
	b) takarékpénztárban	304	44
	c) értékpapirban	—	—
	d) veszendő	62	—
2.	Alapítványi tőke: a) magán kötelezvényben	6170	28
	b) takarékpénztárban	—	—
	c) értékpapirban	—	—
	d) vallásközönség pénztá- rában kezelve	1201	58
3.	Készpénz	1003	71
Összesen		33246	84

IV. Várandóság az 1880-ik évre.

1.	Hátralékkövetelésekből	3068	41
2.	Évi járandóság: a) köztőkék kamataiból	2068	31
	b) alapítványok kamataiból	520	50
	c) földhaszon- és házbérből	785	16
	d) magtár-, bor- és gabonából	125	—
	e) korcsmajogból	18	51
	f) vegyesekből	136	17
Összesen		6722	06

E kimutatás kedvező eredményt jelez az 1879-ik évről. Míg ugyanis 1878-ról 519 frt volt, most maradt 1003 frt készpénz; s egyházközségeink nemcsak törlesztettek 758 frt adósságot, hanem szaporították a tőkevagyonot 1574 frttal. Hogy az évi bevétel 7 ezer forintot is meghaladott, ennek oka egyfelől a gabonának kedvező árában s nagy mennyiségű erdő-gyapjának eladásában, másfelől pedig abban keresendő, mert közgyűlési határozat ellenére, némelyhelyt novemb. 11-én, egy ke-rek éven innen is egész a vizsgálat napjáig terjedő bevételt és kiadást számadásba vettek. S itt meg kívánom jegyezni, hogy a számadások lezárására említett határnap nálunk különös, de általános tekintetéből is czélszerűnek bizonyult.

A tőkéhez arányosítva a várandóság czime alatt felvett évi kamat azért út 8%-nál magasabbra, mert egy pár helyt 10%-os kamatot is adnak önként a közjó emelése, illetőleg a fakepe megválthatása tekintetéből. A multból fenmaradt liquidumok még mind sok bajt okoznak.

A még eddig meg nem vizsgálhatott ny.-szeredai és m.-járai fiók-egyházközségek pénztárai, melyek a mult 1879-ik évben együtt 701 frt 14 kr. tőkével bírtak, fennebbi számadás tételeit valószínűleg kedvező eredménnyel nevelik.

Egyházközségeink közül csak a szabédinak van 1309 frtnyi adósága, mi azonban az égés után eszközölt sok építkezés következtében nem csoda.

Megengedhető azonban, hogy ez új módszer alapján is tőkletes munkát sem a kebli közegek, sem a vizsgáló szék nem végezhettek, mert ebbe be kellett előbb tanulniok, s így ez évet csak kísérleti év-

nek tekinthetni. Ez alkalommal az idő- és költségkimelés czélja sem volt elérhető, mert igen sok helytt a számadást és napló mellékletét magának a vizsgálószéknek kellett elkészítenie. Hanem már is remélni lehet, hogy jövőre normalis számadások lesznek felmutathatók s megbízonyul még jobban, hogy czélszerű volt a kezdeményezés. Annyi már is látható belőle, hogy könnyen nyújtja az adatokat tanulmányozásra s nemcsak eszméket ébreszt, hanem segít a hiányok feltalálására s majd azok orvoslására. Nem hiába lett a statistika az új kor egyik legfontosabb tudománya. Én legalább részemről nagyon szeretném, ha az egyes egyházközségek számadásaiból környeinknek egy egy ilyen s ezekéből megint egész egyházunk ilyszerű összehozott számadását látnám közzölve.

A vizsgálószék egyéb intézkedései és tapasztalatai a szokottak és kevésbé közérdekűek lévén, nem kívánok azokra kiterjeszkedni, hanem ezennel bezárom ugy is hosszúra nyult tudósításomat.

Kelemen Albert.

SÁNDOR ISTVÁN EMLÉKE.

(1804—1879.)

MOTTO: „Vita sine Litteris mors est“.
Seneca.

„Ah! nem élet a muzsátlan élet“.
Berzsenyi.

Jánosfalvi Sándor István, nyugalmazott pap, született Lókodban, 1804-ben, hol akkor atyja: Sándor Lőrincz lévita volt. — Meghalt Jánosfalván 1879. deczember 29-én. — Eltemetése, rendelkezéséhez képest, házánál mondott rövid ima és énekszóval történt. Épen az év utolsó estvéje közelgett. A nyugalomra siető vándor koporsóját, a leáldozó nap bucsúsugarai, sirjáig kísérték. Kevés percz múlva: koporsó és esztendő örök nyugalomra szállottak.

Szegény jó öreg! Pedig még nem akart meghalni. „Dolgozatai, irományai még nincsenek rendezve, élni kell, Pestre menni, ott Jakab Elek kedves barátja és pártfogása mellett, dolgozatait rendezni, világra bocsátani; az új évben, jó barátait, esmerőseit meglátogatni“... utolsó óráiban is így számitgatott.

De annyi csalódásai után, csalódott ezen számitásában is. A felderült új-év első napja, csak sirjára vetheté üdvözlő sugarait. Elég is volt ennyi az élethől. Sándor István élete más papok közönséges élettörténetétől igen sokat különbözik. Gazdag eseményekben, sokoldalú s rendkívüliségénél fogva hasonlíthatlan. Mint rendes járásu csillagok közül feltűnt üstökös: paptársai között ugy vonta magára a közfigyelmet. Próbáljuk meg élettörténetét részletezni.

Naplójegyzékei szerint elébb toroczki, 1816-ban pedig sz.-kereszturi tanuló volt. Innen a kolozsvári főgymnasiumba ment. Tanulását ott folytatta és végezte. Készségére nézve, a jobbak közé sorolja magát. Osztályos társai voltak Koronka Antal és Jakab János, kikre, mint korának jelesbeire büszkeséggel hivatkozott. — Tanítványai voltak: Nagy Elek, volt derék főgondnokunk, Szentiványi Mihály, Fejér Márton, Dersi István és